

Wat heb ik nodig als veehouder om verdere stappen naar dierwelzijn te zetten

Een verhaal uit de praktijk

‘Hamletz: scharrelvlees van Annechien’

Hamletz is een concept voor varkensvlees. Het is opgezet vanuit gedachte voor meer dierwelzijn en een energie neutrale bedrijfsvoering met een zeer lage CO2 footprint en een ‘twee sterren Beter Leven Keurmerk’. De varkens worden gevoerd met Lupine, een in regionaal geteeld veevoer. Duurzaam varkensvlees dus.

Historie

Het idee is gestart met het ontwerp van de ‘Comfortclass’ stal in 2006. Dit was samen met dierenbescherming, LTO en WUR ontworpen vanuit de gedachte van de behoefte van het dier. Deze stal heeft ons als familie geïnspireerd om de uiteindelijke ‘Dartelstal’ voor de Hamletz varkens te ontwikkelen. Dat begon met een test afdeling op ons bedrijf. Dit werd doorontwikkeld d.m.v. onder andere ontwerp sessies (wat wil de consument, boer, varken, werkplezier etc).

In 2014 werden de eerste stap gezet met vrijloopkraamhokken. Vervolgens liet de financiering voor de nieuwe Dartelstal op zich wachten. Wij wilden net als de bank de afzet van onze producten geregeld hebben. We kregen van verschillende kanten hulp. Uiteindelijk is er ook gefocust op de kwaliteit en smaak van het vlees door een bepaald ras varken, huisvesting en bepaald type voer.

In juli 2018 werd de Dartelstal groots geopend. Het resultaat van een bijna 10-jarige zoektraject op het gebied van huisvesting, smaak, duurzaamheid en betaalbaarheid. In het najaar van 2018 lag het eerste vlees in 6 supermarkten. Helaas viel de verkoop in het begin tegen; twee sterren vlees was onbekend. Consument kende wel het logo, maar niet de inhoud van de sterren. Verschillende strategieën volgden. Aanpassingen aan de verpakking. Meer focus op de term scharrelvlees. Scharrel is herkenbaarder voor de consument ontdekten we na consumentenonderzoek. Een hele productcategorie werd vervangen door twee sterrenvlees.

Huidige situatie

Een derde van onze varkens wordt nog altijd verkocht als Beter Leven 1 ster. Met voor ons een grote financiële afwaardering. Verschillende varkenshouders zijn bij ons op bezoek geweest en wilde graag aansluiten bij het concept. Sommige hebben zelfs al een dergelijke stal gebouwd, maar er is geen extra vraag voor twee sterren beter leven vlees. Dit alles heeft ons financieel geraakt en werden wij onder bijzonder beheer bij de bank gezet. Ons grootste probleem was het verwaarden van het hele varken. Doordat dit niet goed lukte, konden we de prijs niet maken. In juni 2023 gebeurde de grootste nachtmerrie en brak er brand uit in onze stal. Wij hebben nu de laatste dieren in de Dartelstal zitten en zijn bezig om de zeugenstal te herbouwen.

Twee sterren

Bewust hebben wij gekozen voor twee sterren vlees i.v.m. betaalbaarheid voor de gemiddelde beurs, meer keuze in de supermarkt, dierwelzijn vanuit de basis. We wilden een haalbaardere stap voor de veehouder om vanuit een regulier systeem over te stappen. Dat bleek toch ingewikkeld. De stap van 1 naar 2 sterren is groot en je moet er substantieel voor investeren. In die tijd werd er veel onderzoek gedaan door WUR en LEI waaruit bleek dat er ruimte was voor een tussensegment in Nederland. Voor de bouw van de Dartelstal hebben we ook zelf consumentenonderzoek gedaan. De *burger* was bereid om iets meer te betalen en herkende ons vlees als lekkerder. De werkelijkheid in de supermarkt was anders dan de papieren werkelijkheid. Het is een kunst om je product in de supermarkt onder de aandacht van de consument te krijgen. De consument is een gewoontedier en veranderen van gewoonten gaat lastig. Daarnaast heeft de supermarkt heeft maar een beperkt aantal producten in de winkel. Die verkochten wel, maar je moet het hele varken goed kunnen

verkopen om de kosten terug te krijgen en te verdienen. Om iets nieuws te doen, heb je tijd nodig en dus ook financieel voldoende armslag om de introductieperiode door te komen. En bovenal een goede samenwerking in de keten is erg belangrijk.

Wat heb je nodig om stappen te zetten

Wij moesten op elke onderdeel pionieren. De pioniersfase (test stallen, pilots, marketing, kennis van consumentengedrag, fouten maken, aanlooptijden en dergelijke) heeft veel geld gekost. We vielen wij vaak net buiten subsidie regelingen. Samenwerking is cruciaal. De overheid loopt achter de muziek aan, als voorloper is flexibiliteit noodzakelijk. Zaken zoals borgstelling klinken mooi op papier, maar werken in de praktijk vaak niet.

Iedereen heeft een taak en is nodig:

- Commitment in de keten rondom afzet van boer tot de consument:
  - o Productafzet: de keten richt zich op marketing en consumenten(gedrag)
  - o Lange termijn afzetzekerheden
- Meer doelvoorschriften, minder vastgespijkerd in middelvoorschriften. Hierdoor blijft ruimte voor onderzoek en innovatie.
- Financierbaarheid van banken op basis van toetsing toekomstbestendigheid.
- Faciliterende rol van overheid en mogelijk maken van de transitie door:
  - o Toetsing op andere duurzaamheidsaspecten (oa emissie)
  - o Wijziging van tegenstrijdige wetgeving
  - o (investerings-)subsidieregelingen voor voorlopers en garanties.
  - o Mogelijk maken fiscale regelingen (MIA/Vamil)

Column boerderij november 2022

Mijn visie op het amendement en convenant heb ik beschreven in een column welke is aangeboden aan de minister;

'... We willen allemaal dat het verdienmodel ons helpt om verbeteringen te realiseren.

Een goed voorbeeld van dat verdienmodel is: De afspraak van retailers en keten om Beter Leven 1 ster voor varkens als basis te nemen voor varkensvlees in hun supermarkten. Binnen 1 ster varkensvlees zijn we erin geslaagd om meerkosten die varkenshouders moeten maken, vergoed te krijgen door de markt. De meerkosten hadden betrekking op meer ruimte en meer hokverrijking. Eerst was die 1 m2 in de wet opgenomen. Doordat deze 1 m2 werd opgenomen in 1 ster varkensvlees werden de meerkosten door de markt betaald. En werd die maatregel uit de wet gehaald.

Mijn gouden regel is en blijft: de wettelijke eisen moeten op Europees niveau zijn. Extra bovenwettelijke eisen lopen via de markt of via andere vrijwillige stimulansen. Toen de wettelijke regels binnen Nederland verhoogd werden naar 0.8 m2 werd de meerprijs die de varkenshouders kregen verlaagd!! Er was immers een kleiner gat tussen wettelijke norm en het niveau van Beter Leven 1 ster. Dit gebeurde in stilte...

Mijn grote zorg zit in het convenant dat minister Adema wil sluiten over dierwaardige veehouderij. Dat convenant op zich daar ben ik voorstander van. Een beter dierenwelzijn betaald door de markt is het beste wat we kunnen krijgen. Maar in de brief zit een adder onder het gras! Het convenant dient als basis voor wetgeving die de minister nog deze kabinetsperiode gereed wil hebben. En hiermee slaat de minister alles dood. Zo is de boer weer de underdog. Want de markt zal zeggen: minister bedankt voor het regelen van een beter dierenwelzijn. Zo hoeven wij niet betalen, want het is immers bij wet geregeld. Hopelijk gaan we leren van de historie en laten we dit niet gebeuren.

Convenant okay. Nederlandse wetgeving nee!